

Regionstyrelsen

Motion. Kostnadsfri frukost i skola och förskola

Förslag till beslut

- Motionen anses besvarad.

Sammanfattning

Regionstyrelsen har mottagit en motion från Saga Carlgren m.fl. (V). I motionen beskrivs bland annat att gratis frukost för alla barn och elever inom förskolan, grundskolan och gymnasiet skulle ge gotländska barn och unga mer jämlika uppväxtvillkor. Uppdraget att utreda förutsättningar för kostnadsfri frukost remitterades till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och barn- och utbildningsnämnden för yttrande. Regionstyrelseförvaltningen har utrett delen i motionen som avser möjligheterna att satsa extra på maten.

Regionstyrelseförvaltningen instämmer i gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens och barn och utbildningsnämndens bedömning vad gäller delen kring kostnadsfri frukost.

För den delen regionstyrelseförvaltningen har utrett kan konstateras att det idag erbjuds alternativa rätter för lunchmåltiden, tillsammans med råkostbord, i grund- och gymnasieskolan som tillgodoser behovet av energi och näring för barn och elever enligt livsmedelsverkets rekommendationer.

Utredningen visar att gratis frukost skulle innebära en satsning på totalt 24 miljoner kronor beräknat på alla huvudmän och att satsa extra på maten i samband med helg och lov innebär en satsning på 1-1,8 miljoner kronor. Detta ryms inte inom nämndernas befintliga budget.

Signalerna från budgetberedningen 2023 var att Region Gotland bör vara restriktiva med nysatsningar utifrån en exceptionell ekonomisk situation.

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har mottagit en motion från Saga Carlgren m.fl. (V). I motionen beskrivs bland annat att gratis frukost för alla barn och elever inom förskolan,

grundskolan och gymnasiet skulle ge gotländska barn och unga mer jämlika uppväxtvillkor. Motionärerna yrkar på följande uppdrag:

- Att uppdra till barn och utbildningsnämnden respektive gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att utreda förutsättningarna för att erbjuda kostnadsfri frukost för alla barn och elever, från förskola till gymnasium.
- Att uppdra till regionstyrelseförvaltningen att utreda möjligheterna att anpassa måltidsplaneringen och satsa extra på maten i samband med helger och skollov.

Motionen har remitterats till barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden för yttrande.

Regionstyrelseförvaltningen har utrett möjligheterna att anpassa måltidsplaneringen och satsa extra på maten i samband med helger och skollov.

Region Gotlands måltidsorganisation och måltidsutbud

Regionstyrelseförvaltningens (RSF) avdelning Måltid ansvarar för att planera, producera, paketera, leverera och servera måltider till regionens alla skolor. Elever i grundskolan och gymnasieskolan serveras idag minst 1-2 maträtter per dag, varav en är lakto-ovo-vegetarisk. Det förekommer ofta att mat som har kunnat tas tillvara från tidigare serveringar erbjuds som ytterligare alternativ. Menyn har under det senaste året anpassats så att fler rätter med hög acceptans serveras på fredagar inför helgen. Synpunkter från våra matgäster hanteras kontinuerligt och är en viktig del i det löpande utvecklingsarbetet för att förstärka utbud och valmöjligheter. Råkostbordet i skolan innehåller minst 5 stycken ofta fler olika råkostalternativ med fiberrika grönsaker och rotfrukter, baljväxter, salladsgrönsaker eller frukt varje dag samt dressing eller salladssås. Ofta kompletteras råkostbordet även med kalla smårätter innehållande pasta eller gryn och röror. Till lunchen erbjuds vatten, mjölk eller vegetabilisk dryck, knäckebröd och smörgåsfett. Barn och elever på förskola och fritids serveras en lunchrätt med dagens grönsak, vatten, mjölk eller vegetabilisk dryck, knäckebröd och smörgåsfett. I förskolan anpassas måltider och kan förstärkas vid behov. Region Gotland tillhandahåller specialkost av medicinska skäl vid allergi, celiaki (glutenintolerans), laktosintolerans eller annan överkänslighet. Region Gotland tillhandahåller även anpassade måltider utifrån religiösa och etiska skäl samt vid behov av anpassningar på grund av fysiska, sensoriska, kognitiva eller utvecklingsbetingade funktionsnedsättningar, inkluderat neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Lunch till barn och elever i skola och förskola ligger minst i nivå med Livsmedelsverkets rekommendationer gällande energi och näring.

Extra satsningar på maten i samband med helger och skollov

Satsa extra i samband med helg och skollov kan innebära att alltid servera mjuk smörgås eller frukt till lunchen på måndagar och fredagar, vilket i praktiken blir i samband med helger och skollov. I Vänersborg kompletteras måltiderna med mjukt bröd, ofta nyckelhålsmärkt, som en kvalitetshöjning om eleverna inte äter tillräckligt av maten¹.

En mjuk smörgås, eller frukt kan bli ett extra tillskott för de barn och elever som av någon anledning äter för lite av den lagade maten och båda kan fungera som en förstärkning vid senare delen av skoldagen. Det finns en risk att fler elever till en

¹ Vänersborgs kommun. Länk: <https://vanersborg.se/utbildning-och-barnomsorg/grundskola/skollunch-och-matsedlar/vanliga-fragor-om-skolmaten>

början väljer att äta smörgåsar istället för lunch, men erfarenheten ifrån andra kommuner är att det avtar över tid.

Att satsa extra på maten innebär behov av ökade resurser både ekonomiskt och bemanningsmässigt. RSF avdelning Måltid har idag stora utmaningar med bemannings-situationen inom befintligt uppdrag. Möjligheterna till att satsa extra på maten är därför begränsade till satsningar som endast innebär behov av ekonomiska medel och inte ökad bemanning. Att satsa extra på maten genom att servera fler alternativa rätter i samband med helg och skollov bedöms kräva så mycket extra bemanning att det inte är ett alternativ.

För dessa två alternativ till förstärkning till lunchen i samband med helg och lov har det gjorts ekonomiska beräkningar²:

- Livsmedelskostnad för att servera en mjuk smörgås som förstärkning till lunchen till samtliga elever i grundskola, anpassad skola och gymnasieskola i samband med helg och skollov beräknas till 1 miljon per år.
- Livsmedelskostnad för att servera en frukt som förstärkning till lunchen till samtliga elever i grundskola, anpassad skola och gymnasieskola i samband med helg och skollov beräknas till 1,8 miljoner per år.

En första bedömning är att det inte skulle krävas utökad bemanning för dessa två alternativ. För att säkerställa möjligheterna att införa förstärkning av frukt eller smörgås i samband med helg och lov krävs kompletterande utredning för att säkerställa lokalutrymme, utrustning och förvaringsmöjligheter i berörda kök inom måltidsavdelningen. Förutsättningarna för utrymme, utrustning och förvaring i köken varierar och ytterligare kostnader utöver livsmedelskostnad kan därför tillkomma. Om en kompletterande utredning visar att några kök inte har förutsättningar att hantera den utökning av uppdraget som förstärkt lunch innebär, riskerar satsningen att inte bli likvärdig.

Idag anpassas förskolans måltider och förstärks vid behov inom ram för verksamheten, gällande frukt och mjukt bröd. Förskola inkluderas därför inte i dessa kostnadsberäkningar.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen instämmer i barn- och utbildningsnämndens och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens bedömning om gratis frukost.

Regionstyrelseförvaltningen konstaterar att kostnaden för att satsa extra på maten i samband med helger och lov är 1-1,8 miljoner kronor. I nuvarande lunchutbud i Regionens grund- och gymnasieskolor ingår minst 1-2 lunchrätter och ofta erbjuds rätter som serverats föregående dag och inte gått åt, som komplement. Råkostbord innehåller fiberrika grönsaker och rotfrukter, baljväxter, salladsgrönsaker eller frukt och dressing varje dag. Ofta serveras kalla smårätter som tillbehör. Menyn har anpassats så att fler rätter med hög acceptans serveras på fredagar inför helgen. Regionstyrelseförvaltningen anser att det utifrån måltidsutbudet idag finns goda förutsättningar för barn och elever att äta en förstärkt lunchmåltid i samband med helger och lov.

Signalerna från budgetberedningen 2023 var att Region Gotland bör vara restriktiva med nysatsningar utifrån en exceptionell ekonomisk situation. Kostnaden för dessa satsningar ryms inte inom nämndernas befintliga budget.

² Sammanställning kostnader förstärkning lunch

Utifrån denna tjänsteskrivelse anses motionen besvarad.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Regionstyrelseförvaltningen, 2024-01-31

Tjänsteskrivelse, Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, 2023-09-28

Protokollsutdrag BUN § 101, BUN 2023/208

Protokollsutdrag GVN § 82, GVN 2023/240

Motion. Gratis frukost i skolan (V), 2023-02-20

Sammanställning kostnader frukost i skolan

Sammanställning kostnader förstärkning lunch

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Josefine Jessen
Tf biträdande förvaltningschef

Skickas till

Motionären

Barn- och utbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden